

En beskrivelse av andrespråkstalemål med fokusering på syntaks

1 Innledning

I denne artikkelen skal jeg gjøre rede for en undersøkelse av avanserte andrespråksbrukeres talemål (ASTA-undersøkelsen) som jeg foretok i 1997. Informasjonen som blir lagt fram her, baserer seg på observasjoner og funn gjort i forbindelse med arbeidet med min hovedfagsoppgave *ANDRESPRÅKSTALEMÅL - EN KOMPARATIV STUDIE. Syntaktiske konstruksjonsfeil i talemål hos avanserte andrespråksbrukere. En sammenlikning med TAUS-materialets resultater*. Oppgaven dreide seg om å finne ut hvor stor grad av likhet det er mellom avanserte andrespråksbrukere og innfødte nordmenn når det gjelder visse typer syntaktiske konstruksjonsfeil i talemålet. TAUS er betegnelsen på Talemålsundersøkelsen i Oslo, som ble avsluttet i 1976 og hadde som formål å granske sosiale forskjeller i oslomål, særlig med henblikk på syntaks.¹ Når jeg i omtalen av ASTA-undersøkelsen bruker ordet *talemålsfeil*, gjør jeg det på samme måte som begrepet *feil* ble brukt i TAUS. Det er med andre ord ikke snakk om feil i betydningen *andrespråksfeil* slik begrepet ble brukt i tidligere tiders feilanalyser av andrespråk, men snarere om noen *typiske talemålstrekk*. *Talemålsfeil* brukes følgelig her som fellesnevner for syntaktiske strukturer som avbrudd, utelatelse, anakolutt, syntaktisk korrigerende og delvis ansats. Hensikten var å utarbeide en oversikt over samsvar og avvik mellom første- og andrespråksbrukere. I denne artikkelen vil jeg ikke gå detaljert inn på teorier og metoder som ble anvendt i undersøkelsen, men snarere konsentrere meg om å gi et bilde av informantenes talemål og sette dette opp mot innfødtes talemål.

En innfødt språkbruker synes ofte en utlending snakker bra norsk når han snakker veldig likt slik den innfødte snakker. Det faktum at utlendingen kanskje fremdeles gjør formelle andrespråksfeil, framstår gjerne som uinteressant dersom helhetsinntrykket er norsk. Min hypotese var at en andrespråksbruker på avansert mellomspråksnivå gjør stadig færre av de typiske andrespråksfeilene og samtidig adopterer stadig flere av de norske talemålsfeilene jo nærmere han kommer målspråket. Syntaktiske konstruk-

¹ Jeg valgte å bruke TAUS (og dennes begrepsapparat) til tross for at det er en noe eldre undersøkelse, ettersom den satte søkelyset på nettopp slike syntaktiske konstruksjoner som jeg var interessert i å studere.

sjoner som det ikke ville være mulig for ham å ha på et tidligere stadium av innlæringen (så som visse typer avbrudd og utelatelser), finnes etter hvert som en del av det norske i norsken hans.

Talemålsfeil kan man også finne hos andrespråksbrukere. Mens andrespråksfeil er feil som morsmålsbrukere ikke gjør, er talemålsfeil feil som morsmålsbrukere gjør, og som avanserte andrespråksbrukere også kan gjøre. En kunne tenke seg muligheten av at typiske andrespråksfeil påvirker antall makrosyntagmer (syntaktiske strukturer som tilsvarende en helsetning) og antall talemålsfeil. Dette er noe vi per i dag vet svært lite om når det gjelder talemål hos andrespråksbrukere, og jeg prøvde å behandle det som en tilleggsproblemstilling.

Analysen var altså først og fremst rettet mot å finne fram til talemålsfeil som norske og utenlandske brukere av det norske språket har felles, og til forskjeller mellom første- og andrespråksbrukere.

2 Utvelgelse og behandling av materialet

Jeg analyserte det muntlige språket til tre utenlandske informanter. Disse hadde jeg valgt ut blant i alt 14 utenlandsstudenter som deltok i informasjon-filmen *Vinterlandet*.² Filmen ble tatt opp i april 1993 for å gi nye utenlandske studenter og andre interesserte et inntrykk av hvordan utenlandske studenter møter Norge. Intervjueren i filmen stilte spørsmål som åpnet for stor frihet og kreativitet hos intervjuobjektene. I ASTA-undersøkelsen brukte jeg tekst fra filmens råmateriale, ikke bare det som framkommer i den ferdig klippede filmversjonen.

Hensikten med filmen var gjort klar for deltakerne på forhånd: Det gjaldt å informere mennesker i samme situasjon som de selv hadde vært i. Det var først i ettertid at deltakerne ble spurt om de ville gi tillatelse til at materialet ble brukt i denne talemålsundersøkelsen, noe de villig gjorde.

Hele det talte råmateriale til de tre informantene ble transkribert.³ Utskriften følger normalortografien. Avbrutte ord, ufulle pauser og nølelyder/pauselyder (= fylte pauser) ble markert. Latter er den eneste ikke-språklige ytringen som ble markert. Det var viktig for min undersøkelse at pauser ble markert, etter-

² Denne filmen ble skapt i et samarbeid mellom Internasjonal studieseksjon, SiO, Institutt for lingvistik og filosofi (det nåværende Institutt for lingvistiske fag) og TV-avdelingen ved Institutt for spesialpedagogikk, alle ved Universitetet i Oslo.

³ Cand. philol. Kari Bratland Løvaas transkriberte råmateriale.

som det er grunn til å anta at disse har forskjellige funksjoner: Taleren puster, planlegger talen, markerer avsnitt osv. I analysen forholdt jeg meg til hhv fylte og ufylte pauser. Førstnevnte definerer jeg som midlertidige opphold i talen *med lyd*, mens sistnevnte er midlertidige opphold i talen *uten lyd*. Alle eksemplene jeg bruker i denne artikkelen, er hentet fra ASTA-undersøkelsen. Jeg benevner dem A, B eller C (etter informanten som har produsert dem) og angir linjenummer i den trykte transkripsjonen.

De første 3615 ordene fra hver informant ble brukt i analysen. Dette er gjennomsnittslengden på TAUS-informantenes produksjon. I motsetning til i TAUS-materialet ble fylte pauser telt med i de 3615 ordene, da jeg oppfattet bruken av pauser som interessant ikke minst hos andrespråksbrukerne. (Pausene er transkribert slik hvis de er fylte, f eks med e: =e=. Ufylte pauser er transkribert = og har mellomrom før og etter.)

De tre informantene ble valgt fordi de umiddelbart ga inntrykk av å befinne seg på omtrent samme relativt avanserte språklige nivå. De hadde dessuten alle gjennomgått trinn III ved UiO og hadde bodd omtrent like lenge i Norge. Det var en tilfeldighet at alle informantene var menn og i 20-årene. Informant A var fra India og studerte statsvitenskap, B var fra Argentina og studerte sosialantropologi, og C var fra Nepal og studerte sosialøkonomi.

Jeg utarbeidet et spørreskjema for å skaffe bakgrunnsinformasjon om de språklige og sosiale forholdene hver av informantene hadde levd under. Sosiokulturelle og personlig-psykologiske faktorer kan innvirke på hva en informant velger å opplyse om eller velger ikke å opplyse om, både på et spørreskjema og i samtalens løp i intervjuet. Under punkt 15 vil jeg omtale informantenes egen oppfattelse av eget språk.

3 Om tolking av resultater

Det vil i en slik undersøkelse alltid ligge en fare for å tolke det genrespesifikke (her representert ved intervjusituasjonen) som en generell egenskap ved de fenomenene en undersøker. Resultatene mine er ikke universelt gjeldende, men må snarere relateres til bruken av den typen tekst som danner grunnlag for korpuset. Mine tre informanter representerte strengt tatt bare seg selv, men jeg håpet at de ikke desto mindre kunne gi en pekepinn om hva slags syntaktiske forskjeller en kan finne mellom avanserte andrespråksbrukere og norske brukere av språket.

4 Tale, talemålsfeil og andrespråksfeil

Tale, som stod i fokus i min undersøkelse, er først og fremst en instrumentell handling, sier Fossetøl (1983:149). Det er alltid noe vi vil oppnå med de ytringene vi produserer.

I slik kommunikasjon følger vi bestemte regler for hvordan vi skal oppføre oss og hvordan vi skal uttrykke oss, og disse reglene er en del av sosialiseringen i et samfunn. De er tillærte atferdsmønstre. Men straks kommunikasjonssituasjonen endrer seg i retning av uvante krav til visse elementer i den, blir sendere i villrede. De stotrer, blir usikre, feilsnakker, eller bryter konvensjoner fordi de ikke makter å koordinere alle de prosessene på ulike plan som situasjonen krever.

Talen er således ikke bare et språklig fenomen. For å få et helhetlig inntrykk av andrespråksbrukernes talemål var det viktig for meg å se på diskursen. Jeg bruker dette uttrykket slik det brukes i psykolingvistikken og definerer diskurs som setninger som sammen forteller en historie eller refererer en hendelse. Dette innebærer at en må ta hensyn både til den enkelte setning og til diskursen den er en del av.

Reglene i språket sier oss hvordan ord skal settes sammen for å danne setninger og formidle innhold. En innfødt språkbruker tenker knapt på disse reglene, eller snarere: Han tenker ikke på dem som regler. Mange andrespråksbrukere vil derimot på ett eller flere stadier i læringsprosessen bruke en god del energi på bevisst bruk av regler, spesielt dersom innlæringen også foregår ved formell klasseromsundervisning.

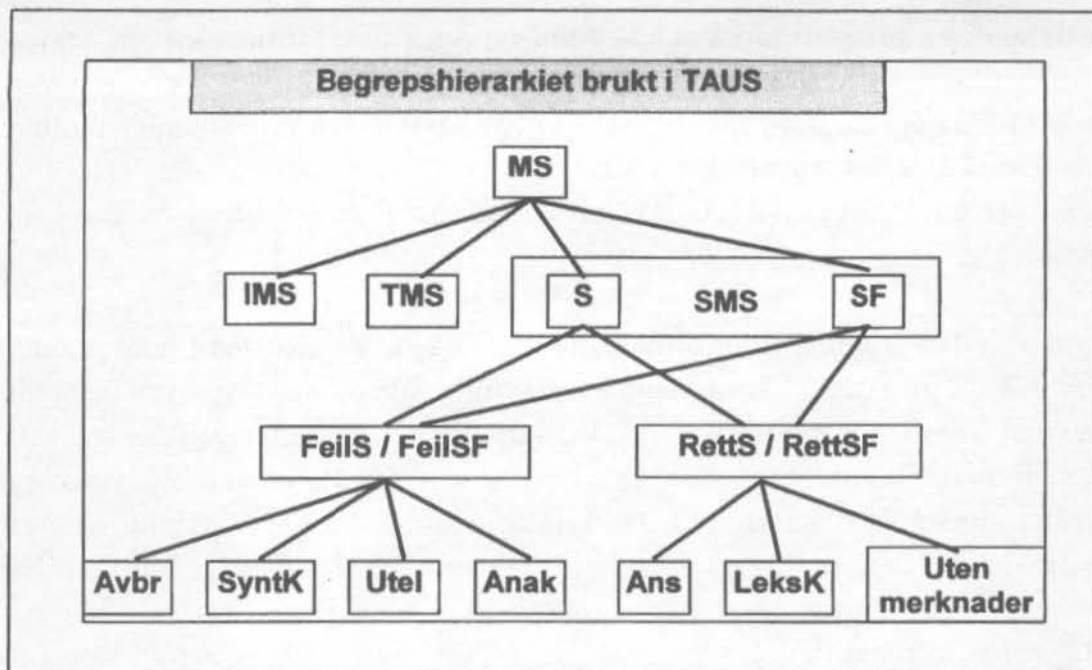
Uttrykket *talemålsfeil* bruker jeg som tidligere nevnt som fellesnevner for visse nærmere definerte syntaktiske strukturer (avbrudd, utelatelse, anakolutt, syntaktisk korrigerings og delvis ansats). Begrepet må ikke oppfattes normativt. Den analysen som ble foretatt i TAUS, så vel som ASTA-undersøkelsen som jeg foretok, gjaldt talemål. Forankringen i skriftspråksgrammatikken er imidlertid sterk, og en kan lett assosiere med normativ grammatikk. Dermed kan en lett trekke den uheldige konklusjon at talemålet er mindreverdige i forhold til skriftspråket. Det å bruke skriftspråket som mal for talemålet, er lite tjenlig. Makrosyntagmer (MS) som blir klassifisert som feilkonstruerte, fungerer ikke nødvendigvis dårligere i en diskurs enn rettkonstruerte. Også de kan formidle et innhold (Hanssen et al 1978:75).

I tillegg til å analysere talemål rent syntaktisk ville jeg prøve å foreta en språkpsykologisk vinklet analyse av den enkelte informants talespråk. Her var

det naturlig også å legge vekt på hva den talende selv oppfattet som dårlig eller uheldig språkvalg. Dette vil jeg komme tilbake til. ASTA-undersøkelsen er således en psykolingvistisk vinklet, deskriptiv analyse.

Målet mitt var å lage en beskrivelse av andrespråksinformantenes talte språk når det gjaldt slike språklige uttryksmåter som fullstendige og ufullstendige syntagmer, setninger og setningsfragmenter, syntaktiske korrigeringer, anakolutter, gjentakelser, ansatser osv.

Som i TAUS-materialet gjaldt også min analyse helsetningsekvivalente syntaktiske enheter (MS). MS er syntaktiske strukturer som tilsvarer en helsetning. Jahr (1979:123) definerer et MS som "en syntaktisk størrelse der de ledda som inngår, blir holdt sammen av syntaktiske relasjoner. Ut fra denne definisjonen kan vi også si at et MS er det som aleine fyller ut ett av Diderichsens setningsskjemaer." Jeg har valgt å holde meg til definisjonen *helsetningsekvivalens*. Det begrepshierarkiet jeg da har forholdt meg til, er det samme som ble brukt i TAUS. MS er i TAUS delt i fire hovedkategorier, og jeg har brukt de samme: setninger (S), setningsfragmenter (SF), interjeksjonsmakrosyntagmer (IMS) og tiltalemakrosyntagmer (TMS). De to førstnevnte, S og SF, har fellesbetegnelsen setningsmakrosyntagmer (SMS). SMS klassifiseres etter bestemte forhold i den syntaktiske strukturen. Vi har regelmessige konstruksjoner på den ene siden og uregelmessige konstruksjoner på den andre. Disse uregelmessige konstruksjonene betegnes i TAUS og ASTA som *talemålsfeil*.

Figur 1 Begrephierarkiet brukt i TAUS (Hanssen et al 1978:31)

MS	- makrosyntagme	RettS	- rettkonstruert setning
IMS	- interjeksjonsmakrosyntagme	RettSF	- rettkonstruert setningsfragment
TMS	- tiltalemakrosyntagme	Avbr	- avbrudd
S	- setning	SyntK	- syntaktisk korrigering
SMS	- setningsmakrosyntagme	Utel	- utelatelse
SF	- setningsfragment	Anak	- anakolutt
FeilS	- feilkonstruert setning	Ans	- ansats
FeilSF	- feilkonstruert setningsfragment	LeksK	- leksikalsk korrigering

5 Kommentarer til feilanalyse i andrespråk

Når en skal foreta en feilanalyse, er det av avgjørende viktighet å bli klar over hva slags feil en har med å gjøre. I en del mer sofistikerte feilanalysestudier legges det større vekt på relativ enn absolutt feiltypefrekvens. Mange feil er intralingvale, dvs de har sitt utspring i målspåket selv. Det som kom fram i TAUS-analysen, illustrerer nettopp dette. Uavhengig av folks førstespråk finner en de samme typer feil i andrespråk. Dette ville jeg forsøke å gi et bilde av ved å sammenlikne andrespråksbrukeres talemål med innfødte nordmenns talemål.

Informantenes språkbruk i én situasjon sier ikke nødvendigvis noe om deres språkbruk i en annen situasjon. Når en, slik jeg her har gjort (og slik det ble gjort i TAUS), arbeider utelukkende med spontant produsert muntlig

materiale, er en prisgitt informantenes feil og også dagsformen, kan en nesten si. Schachter og Celce-Murcia (1977:449) nevner at tidligere forskning ved Olsson (1972) og Larsen-Freeman (1975) har vist at den typen språkhandling der et element eller en struktur forekommer (f eks spontan tale, intervju, diktat, oversettelse osv), vil påvirke feiltypene så vel som feilfrekvensene som forekommer.

På grunn av bakgrunnen til informantene i ASTA-undersøkelsen finner jeg det naturlig å knytte noen kommentarer til feilanalyse som spesielt gjelder andrespråk i motsetning til førstespråksanalyse. Nyere undersøkelser har vist at hovedtyngden av de andrespråksfeil som blir gjort, stammer fra påvirkning fra mål/andrespråket snarere enn fra førstespråket. Andrespråksinnlæring er som førstespråksinnlæring: I begge prosessene er det mulige universelle lingvistiske operasjoner (McLaughlin 1987:67). Schachter og Celce-Murcia (1977) har pekt på at det ofte er vanskelig å være sikker på nøyaktig hva slags feil andrespråksinnlæreren gjør og hvorfor han gjør det. En og samme andrespråksfeil kan ofte tilskrives intraspråklige så vel som interspråklige faktorer. Det er grunn til å tro at det kan dreie seg om en både-og situasjon snarere enn en enten-eller situasjon. I min undersøkelse er disse momentene interessante fordi jeg ikke først og fremst har sett på andrespråksfeil hos ASTA-informantene som ikke forekommer hos TAUS-informantene, men snarere har fokusert på norske talemålsfeil ASTA-informantene gjør som avanserte andrespråksbrukere.

Gjennom arbeidet med ASTA-undersøkelsen var jeg bevisst de ulemper som følger med en feilanalyse. En kan, slik Sato har framhevet (1990:4), si at feilanalysens største mangel er selve analysen av feilene. Nettopp fordi den fokuserer på feilene, gir feilanalysen bare en delvis oversikt over innlærerens mellomspråk, og den forteller ikke noe om det han gjør riktig. Feilanalysen konsentrerer seg for det meste om produktet. Likevel får vi gjennom den mer kunnskap om prosessen, ettersom den fokuserer på innlærerperformance *før* mål-ekvivalent atferd.

6 De enkelte talemålsfeiltypene

I det følgende vil jeg gi en rask beskrivelse av de enkelte talemålsfeiltypene, dvs de fire feilkategoriene som TAUS ble konsentrert om, og som jeg la til grunn for min analyse.

Avbrudd (Avbr) innebærer at et MS mangler syntaktisk nødvendig ledd i final

stilling, med andre ord at den som snakker, ikke gjør seg ferdig med det han skal si. Nødvendig utfylling av verbet kan mangle; det kan være et nominal (oftest objekt eller predikativ) eller et adverbial. En setning kan også inneholde Avbr ved at subjektet mangler, noe som kan skje hvis objekt eller adverbial er flyttet fram i setningen. Avbr kan også være at en del av en konstituent mangler.

B63 Å vi hade sånn grammatiklabb på

Ofte er det ved Avbr også brudd i intonasjonskonturen, slik at intonasjonen er rak eller uavsluttet. Ved Avbr i SF kan hele verbalfrasen mangle:

B473 Så de

TAUS-materialet viser en avbruddsfrekvens for S og SF på 11,5 %, dvs Avbr i gjennomsnittlig hver tiende setning. Det forekommer altså mange Avbr i vanlig tale, og korrekt setningsbygning spiller ikke så stor rolle i kommunikasjonen som det semantiske innholdet. Mottakeren registrerer ofte ikke engang at senderens syntaks er ufullkommen. Autentisk spontan tale har så mange avvik fra skriftspråket at det virker urimelig å skulle gjøre dette til mønster for talen. "Tale og skrift er to ulike struktureringsmåter og tjener ulike formål i kommunikasjonen," sier Fossetøl (1983:179).

Utelatelse (Utel) betyr i denne sammenhengen Utel av syntaktisk nødvendig setningsledd i initial eller medial stilling. Utel og Avbr har det til felles at setningsledd mangler i MS. Men mens Avbr kan være uttrykk for egenkorrigering, kan ikke Utel være det. Utel gjelder gjerne setningsledd som er underforstått i tekstsammenhengen, og som ikke skaper noe hull i det semantiske innholdet i angjeldende syntagme.

De utelatte konstituentene kan ha forskjellige syntaktiske funksjoner. I TAUS-materialet fant Wiggen at "70 % av Utel gjaldt fundamentet" (Hanssen et al 1986:85). I følgende eksempler er subjektet utelatt:

A113 Tok et bachelors degree, political science,

C59 åsså (LATTER) jikk unna veldi fort (LATTER).

Wiggen fant at Utel opptrer i 10,3 % av alle setninger. Det at den først og fremst rammer begynnelsen av setningene, gir han mulige sosialpsykologiske forklaringer. Det kan skyldes mangel på fokusering i bevisstheten av det utelatte ordet fordi en fokuserer på andre ledd. Det kan også skyldes at taleren ønsker å unngå temaledet fordi han således kan unngå et problem uten å ty til løgn ettersom utelatelse f eks kan innebære flertydighet. Andre forklaringer kan være at leddet kan bli fortrent, eller at senderen har en konsentrasjonsglipp. Når vi satser mye konsentrasjon på å få fram ny informasjon, vil den kjente informasjonen i temaet lett kunne bli borte.

Anakolutt (Anak) får vi når vi lager en sammenblanding av to seningskonstruksjoner. Det som er karakteristisk for et MS som har Anak, er at en konstituent inngår både i en foregående og i en etterfølgende syntaktisk struktur. Det foregår en spontan endring av en påbegynt syntaktisk struktur slik at første del ikke regelrett forkastes, men heller delvis fungerer som del av neste struktur.

*A400 at de få føsjte gang i univæsjitets histårie vi har jort noe før å = få
jelpe = nye studenter*

A453 men de = vi kansje vi f.. vi venter får mye.

B626 = sidn jæi jåbbet i Eff Ess U,

B627 ha jæ fått

B628 di = di = di venner såm jæ har,

B629 di utenlanske venner såm jæ har i Nårge,

B630 fikk jæi dem =e= mf.. på grunn av jåbben

B631 såm jæi hadde i Eff Ess U. Eller aktivitetne.

De understrekede konstituentene fungerer i begge syntaktiske strukturer, både den som går forut for understrekingen, og den som følger understrekingen. En kan for eksempel tenke seg at A400 kunne være en kombinasjon av to setninger som dette:

Det er første gang i universitetets historie

*For første gang i universitetets historie har vi gjort noe for å hjelpe
nye studenter*

A453 kunne for eksempel se slik ut:

*Men det vi kanskje gjør, er å vente for mye
Kanskje vi venter for mye*

Det kan være mange grunner til at taleren ønsker å gjøre endringer eller strykninger i den produserte teksten eller komme med tillegg til den. I begrepets videste forstand er alle slike modifikasjoner i en tekst korrigeringer (Korr), uansett hvilke syntaktiske konsekvenser de får. Korr i vid forstand finner vi både innenfor og ut over MS, sistnevnte for eksempel ved et nytt, påfølgende MS. Jeg har brukt betegnelsen Korr utelukkende på slike endringer i teksten som finner sted innenfor rammen av MS. Da kan vi beskrive Korr som følger: En sekvens "kasseres" og erstattes av en annen som uttales umiddelbart etter den "kasserte" sekvensen (jf Hanssen et al 1978:64).

Det er en viktig forskjell mellom leksikalsk korrigerering (LeksK) og syntaktisk korrigerering (SyntK). LeksK vil si at ett eller flere ord skiftes ut med ett eller flere andre ord uten at det fører til brudd i setningsstrukturen. Typisk for LeksK er at både den opprinnelige og den nyformede setningen gir syntaktisk velformede ytringer. Den erstattede og den erstattende sekvensen kan fungere innenfor den samme syntaktiske rammen. Ettersom LeksK ikke griper inn i den syntaktiske strukturen i MS, regnes ikke MS med LeksK som feilkonstruerte.

Syntaktisk korrigerering (SyntK) foreligger når Korr innebærer endring i den syntaktiske strukturen i et MS.

*A392 Så = i såmmer så har jæ jæbbet,
A393 vi va tre stykker såm jæbbet i fadderårndningsutvalge,*

MS med SyntK regnes som feilkonstruert.

Talemålsfeil og korrigeringer er altså en fullstendig integrert del av vår dagligtale. Som lyttere har vi imidlertid evnen til etter kort tid å huske bare det som er relevant i en talt sekvens, slik at vi selv etter svært kort tid ikke kan gjenkalle slikt som nøling, stotring og taleglipp (Fossestøl 1983:179).

Jeg nevnte innledningsvis at også ansatser (Ans) preger talen vår på

syntaksplanet. Med Ans forstår vi en antydning til en fortsettelse av en ytring som egentlig er fullført. Ans består vanligvis av sideordnende konjunksjon (som kan etterfølges av innskuddsledd).

B256 å = jæ syns de æ ganske annerledes, å.

C38 Di uroperne sjåm bor i Nepal = ær l. fåsjellie fra di s.. uroperne

C39 såm finnes i Nårge, eller.

Ans bryter ikke inn i noen setningsstruktur og tilhører ikke de viktigste syntaktiske konstruksjonsfeilene. Derfor valgte jeg (som TAUS) å ikke inkludere Ans i kjernen i min undersøkelse, og jeg går følgelig ikke nærmere inn på fenomenet her.

7 Pauser

I tillegg til de tidligere nevnte talemålsfeiltypene som TAUS-analysen konsentrerte seg om, valgte jeg å undersøke bruk av nøling og pauser i talen. Alle språkbrukere, både innfødte og andrespråksbrukere, har pauser i spontan tale. Selv i helt flytende tale kan man oppdage korte pauser med eller uten lyd. Disse kan vare fra noen millisekunder til flere sekunder, og de kan være fylte, i form av *eh*, *å* eller liknende, eller de kan være ufylte. I sammenhengende diskurs tjener pauser mange funksjoner. De forekommer ved setningsgrenser, ved større brudd i strukturen eller når taleren tenker på hva han vil si, og hvordan han skal ordlegge seg. Dette skjer først og fremst rett foran uvanlige eller spesielt uttenkte ord i sammenhengen. Det støtter den hypotesen enkelte forskere har framsatt, om at pauser ikke skyldes at taleren har behov for å trekke pusten. Snarere benytter en anledningen til å trekke pusten ved naturlige pauser som bestemmes av det lingvistiske innholdet i det en sier (Goldman-Eisler 1968, sitert i Gleason & Ratner 1993).

Det en spesielt kan merke seg i forhold til andrespråksbrukere, er at ufylte pauser mye oftere forekommer foran ord en er mindre vant til å bruke, noe som antyder at det kan være vanskeligere å finne fram i leksikonet her enn når en benytter seg av hyppigere brukte ord. Det ville derfor være naturlig å tro at andrespråksbrukere som ikke har høy grad av beherskelse av målspråket, men fremdeles befinner seg på et lavere mellomspråksnivå, oftere vil ha ufylte pauser enn det som er tilfellet for innfødte brukere av språket.

8 Felles trekk i innlærerspråk

Før jeg tar for meg de spesifikke forekomstene av talemålsfeil og sammenlikner ASTA-undersøkelsens informanter med TAUS-informantene, vil jeg gå noe nærmere inn på felles trekk i innlærerspråk, ettersom nettopp slike trekk ligger bak de resultatene som har vist seg gjennom min undersøkelse.

Visse generelle trekk kjennetegner innlærerspråk på alle nivåer:

- * forenkling
 - * overgeneralisering
 - * unnvikelser
 - * helfraser og andre uanalyserte elementer
 - * innovasjoner og kompensasjonselementer
 - * elementer fra andre språk enn målspråket
- (Viberg 1987:30)

Av disse vil jeg se nærmere på forenkling, overgeneralisering og innovasjoner. I tillegg vil jeg kommentere bruken av tags og forsterkere.

Forenkling foregår gjerne gjennom at innlæreren utelater ulike ting. Dette gjelder særlig grammatiske formord som inneholder lite informasjon, relativt sett. Innlærerenes morsmål kan også i noen grad ha innvirkning på hva som utelates, ettersom mange språk gir tilleggsinformasjon i form av bøyningendelser, suffikser osv som vi ikke finner i norsk. Et eksempel på dette ville være verbformer i spansk, der vi også får informasjon om person og tall gjennom verbet. Informant B i ASTA-undersøkelsen har spansk som morsmål, og de følgende eksemplene viser Utel av subjektet og fokusering på verbet.

B450 Ha jåbbet hele tide hele studieperiode = i Nårge.

B499 =e= Snakker ikke så veldi mye me

B550 å = så æ ikke så stor fåsjell mellom temperaturen,

Overgeneralisering er et annet typisk trekk ved mellomspråk. Richards (1971:16) beskriver dette som effekten av visse læringsstrategier på enkelte punkter innenfor mellomspråket. Siden slike læringsstrategier ser ut til å bli

anvendt universelt når en innlærer eksponeres for andrespråksdata, er det ikke overraskende at mange av andrespråksfeilene er identiske til tross for at talerne har ulik språkbakgrunn. Informantene i ASTA-undersøkelsen viste f eks overdreven bruk av inversjonsregelen (overinvertering).

Overgeneralisering innebærer at en regel anvendes for generelt. Dette kan også i flere tilfeller oppfattes som en slags forenkling, det vil si en forenkling av de reglene som brukes ved dannelsen av ytringene. Når en regel har begynt å bli ganske godt innarbeidet, oppstår ofte det motsatte problemet av det innlæreren hadde tidligere. Dersom vi holder oss til eksemplet med inversjonsregelen i norsk, ser vi ofte at bruken av inversjon overdrives hos innlæreren. De to første eksemplene fra mitt materiale viser inversjonsfeil, det neste er en uriktig SyntK av opprinnelig riktig bruk av inversjon, og det siste viser en overgeneralisering av inversjonsregelen.

B573 =m= Men sjenerelt, de de æ litt vanskli å = sjeneralisere, ikk sant,

B700 å = til å bejynne me man føler at de æ noe gaarn me = me dæi, ikk sant,

C302 Hær ær de (LATTER)

C303 de ær = fåsjelli.

C396 Fådi =i= tror æi

Ved innlæring av regler ser en ofte denne utviklingen:

- 1 ikke-anvendelse
 - 2 overgeneralisering
 - 3 suksessivt differensiert og riktig anvendelse
- (Viberg 1987:34)

Innovasjoner innebærer at språkbrukeren selv lager et ord som han mener kan passe til å beskrive eller uttrykke hans intensjoner. Han kan rett og slett sette sammen et nytt ord og håpe at det formidler det intenderte budskapet, eller han kan omskrive ved hjelp av en forklarende setning. I det første eksemplet prøver informantene seg på et ord han kan, men ikke kjenner bruksområdet til. Intervjuerens ytringer er understreket.

C150 *så = han =e= jæi ble i.. =e= introdusert,*
C151 *sier du introdusert, elle.*

C152

C153 *Ja, introdusert ja.*

C154

C155 *Innf.. ja, innført, n.. næi.*

C156

C157 *Næi*

I det andre eksemplet omskriver informanten med en setning og prøver å forklare hva han mener:

A545 = *åg kanskje du = vil s.. føle de*

A546 *at falk ær =m= ikke rasistisk,*

A547 *men at di sjønner*

A548 *at du æ fra utlanne.*

Tags anvendes ofte av andrespråksbrukerne i ASTA-undersøkelsen. En tag kan beskrives som noe midt mellom en direkte ytring og et ja/nei-spørsmål. Den er ikke så bastant som førstnevnte, men samtidig er den mer sikker enn sistnevnte.

Det har blitt hevdet at språkbrukere som i diskurssituasjonen føler seg usikre eller underlegne, har større bruk av tags enn talere som er trygge på seg selv. Robin Lakoff beskriver i *Language and Woman's Place* (1975:14f) kvinner som de tradisjonelt svake i en (sam-)talesituasjon. Det er grunn til å tro at denne følelsen av underlegenhet også preger mange voksne når de bruker et andrespråk. Kvinner vil tradisjonelt bruke flere tags i diskurssituasjoner enn menn, mener Lakoff. Det kan være en mulighet for at andrespråksbrukere anvender flere tags enn samtalepartnere som de føler er dem språklig overlegne.

B203 *at =e= at iallfall jæi kâmmen fra et veldi sånn latinsk miljø, ikke sant,*

C66 *Til du f.. du du får va du ønsker, ikke san.*

C110 så jæi var dær = me veldi tynne klær, ikk sant.

*C462 Så færdi de ælr.. = de ær ve i næ.. Sång ær i nærheten af
Blinnærn, ikk san.*

Slike etterhengte spørreledd brukes når taleren fastslår noe, men likevel mangler tillit til sannhetsverdien i utsagnet. En kan altså fastslå noe uten at en automatisk går ut fra at det vil bli trodd av lytteren. Spesielt hos informant C tyder den hyppige bruken av *ikke sant* på at usikkerheten er relativt stor, og at han stadig ønsker å involvere lytteren mer direkte i sin egen argumentasjon. Bruken av tags kan også ha noe med høflighet å gjøre: Ved å la en avgjørelse stå åpen tvinger en ikke sin egen mening, sitt syn eller krav på andre.

Forsterkere av typen *veldig, virkelig* osv kan av og til erstatte et uttrykk som gradsadverbet *så*. Slik kan taleren trekke seg litt ut av å forplikte seg sterkt til en mening. Dette fant jeg atskillige eksempler på hos ASTA-informantene.

A125 men de var s.. kjempefint,

*A188 jæ vil aldri glemme den opplevelse,
A189 De var veldi mosjåmt, veldi hyggeli,
A190 å vi hadde de sjempefint.*

A329 Så de var sjikkelig vanskelig (LATTER) altså,

B667 å = å dem syns at de ær =e= veldi allright

C104 jæ ja = jæ va g.. veldi mye = trist.

C369 hun plæide å prate veldi, veldi fint nåsjk. (LATTER)

*C571 =e= Ørene mine (LATTER) =e= lager ganske f.. eller veldi, veldi
rare b..rart*

C572 bråk, ikk san.

Bruk av forsterkere regnes gjerne som et typisk trekk ved ungdomsspråk. Hos mine andrespråksinformanter kan den utstrakte bruken av slike uttrykk også ha

andre årsaker. Det er naturlig at andrespråksbrukerne anstrenger seg for å ta opp i språket sitt uttrykk som de oppfatter som spesielle for sin aldersgruppe. Bruken kan også ha sammenheng med at språket deres ikke har nådd full modenhet ennå. Fullt voksne språkbrukere med disse informantenes utdanningsnivå og intellektuelle kapasitet vil ofte variere uttrykksmåten mer enn ASTA-informantene gjør.

9 Forekomster av talemålsfeil

På bakgrunn av den gjennomgangen jeg nå har foretatt av enkelte språktrekk som er typiske i innlærerspråk, vil jeg i det videre først ta for meg forekomstene av talemålsfeil som sådan, sammenlikne med TAUS-resultatene og deretter redegjøre for ulikheter og for hvorfor jeg mener resultatene er som de er. Følgende oversikt viser hvordan de ulike MS-typene fordeler seg i materialet.

Informanter	Totalt MS	TMS	IMS	S	SF	SMS
A abs	406	8	35	323	40	363
A %		2,0	8,6	79,6	9,9	89,4
B abs	463	0	50	322	91	413
B %		0	10,8	69,5	19,7	89,2
C abs	590	1	34	415	140	555
C %		0,2	5,8	70,3	23,7	94,1
rel % A/B/C		0,7	8,4	73,1	17,8	90,9
gj.snitt TAUS A+B %		(0,1) slås sammen med IMS	19,5	70,6	9,9	80,5

Tabell 1. MS-typenes relative frekvens

A, B og C betegner informantene fra hhv India, Argentina og Nepal i ASTA-undersøkelsen. TAUS A bestod av 36 informanter i alderen 31-75 år. TAUS B bestod av 12 personer i alderen 20-30 år. (B-prosjektet i sin helhet hadde 26 informanter.) Informantene i TAUS B tilhørte altså samme aldersgruppe som ASTA-informantene. TAUS C betegner en serie intervjuer med 15-16-åringene (Geirr Wiggens hovedfagsoppgave fra 1974). Opplegget var parallelt med hoved-prosjektet i TAUS. Mine sammenlikninger har selvsagt bare vært mulige med de TAUS-grupperes resultater som i det enkelte tilfellet har vært tilgjengelige i det publiserte TAUS-materialet.

Som regel sammenlikner jeg med hele det offisielle TAUS-materialet (TAUS A

+ B), dvs informanter i alderen 20-75 år. Enkelte ganger kan det imidlertid være interessant å skille ut og se spesielt på ASTA-informantenes egen aldersgruppe (TAUS B).

Når det gjelder setningslengde, har jeg ført opp antall ord per MS i mitt materiale vs antall ord per fullført S i TAUS. Denne løsningen ble valgt spesielt fordi informant B og C hadde et så høyt antall SF i forhold til TAUS-informantene (hhv 19,7 og 23,7 mot TAUS 9,9). Det kan hevdes at disse to størrelsene ikke er fullt ut sammenliknbare, men jeg vurderte helhets-situasjonen slik at bildet av språket deres ville blitt ganske ufullstendig dersom jeg bare hadde inkludert S.

Informanter	Ord
A	8,9
B	7,8
C	6,1
TAUS A+B gj.snitt	9,8

Tabell 2. Antall ord per MS i mitt materiale vs antall ord per fullført S i TAUS

Som vi ser, har ASTA-undersøkelsens informanter alle kortere MS enn TAUS A+B gjennomsnittet, og i tillegg er det individuelle forskjeller mellom dem.

Den neste tabellen viser relativ frekvens av feilkonstruerte MS.

Informanter	Fe S/100S	Fe SF /100SF	Fe SMS /100SMS	Fe /100SMS
A	20,4	15,0	19,8	21,2
B	22,4	4,4	18,4	19,1
C	31,8	14,3	27,4	32,8
TAUS A+B gj.snitt	20,9	31,7	22,1	25,5
TAUS B gj.snitt	23,0	33,7	24,2	27,5

Tabell 3. Relativ frekvens av talemålsfeil og ulike typer feilkonstruerte MS

Informant C har omkring 50 % flere FeS enn de to andre informantene. Ser vi derimot på FeSF, ligger informant A og informant C temmelig likt (nær 15 %), mens informant B bare har en tredel så mange FeSF. Totalt har derfor informant C vesentlig flere FeSMS per 100 SMS enn de andre. I denne tabellen har jeg også inkludert Fe/100 SMS, og disse tallene gjelder totalt antall

talemålsfeil gjort innenfor SMS.

Følgende tabell viser talemålsfeiltypenes relative frekvens per 100 SMS.

Informanter	Anak /100SMS	Ans /100SMS	Avbr /100SMS	Utel /100SMS	SyntK /100SMS
A	0,8	1,4	5,5	8,0	5,5
B	0,5	0,7	10,2	2,9	4,8
C	0,0	5,4	12,3	11,2	4,0
TAUS A+B gj.snitt	1,2	2,3	11,6	7,5	2,0
TAUS B gj.snitt	0,7	2,2	11,8	11,0	1,6

Tabell 4. Talemålsfeiltypenes relative frekvens (per 100 SMS)

Den neste tabellen viser talemålsfeiltypenes relative frekvens i forhold til det totale antall talemålsfeil.

Informanter	Anak /100Fe	Ans /100Fe	Avbr /100Fe	Utel /100Fe	SyntK /100Fe
A	3,9	6,5	26,0	37,7	26,0
B	2,5	3,8	53,2	15,2	25,3
C	0,0	16,5	37,4	34,1	12,1
TAUS A+B gj.snitt	5,3	9,0	44,7	29,7	8,1
TAUS B gj.snitt	2,9	7,4	42,9	41,1	5,6

Tabell 5. Talemålsfeiltypenes relative frekvens (per 100 Fe)

I det følgende vil jeg punktvis ta for meg de forskjellige talemålsfeiltypenes forekomster.

9.1 Anakolutt (Anak)

I TAUS-materialet går det fram at innfødte språkbrukere har svært lav frekvens av **Anak**, bare 1,2 % i gjennomsnitt. De yngste TAUS-informantene har bare 0,7 %. Av andrespråksinformantene er det imidlertid bare informant A som kommer opp mot selv dette lave tallet. Han har 0,8 % Anak, noe som ligger innenfor standardavviket til både TAUS A+B og TAUS B. Informant B har et lavere tall, 0,5 %. Informant C har absolutt ingen Anak.

9.2 Avbrudd (Avbr)

Informant A har langt færre **Avbr** enn de andre informantene; informant B og

informant C har godt og vel dobbelt så mange som ham. Det er grunn til å tro at dette henger sammen med informant As generelle språkstil. Hele den muntlige teksten hans gir inntrykk av grundighet, trygghet og god selvtillit. Andre målinger som kan støtte dette synet, er at han har langt færre pauser og nølinger - i absolutte tall - enn de andre informantene. De to andre ASTA-informantene ligger imidlertid temmelig nær gjennomsnittet for TAUS-informantene. Mens informant B har 10,2 % Avbr og informant C har 12,3 %, opererer TAUS A+B samlet med 11,6 % og TAUS B med 11,8 % Avbr. (Også i TAUS er det individuelle forskjeller her, f eks når det gjelder regional tilhørighet. Standardavvikene i TAUS viser at den individuelle spredningen også er stor når det gjelder aldersfordeling (Hanssen et al 1978:166f).)

Til tross for at informant A har færrest Avbr, er det altså han som framstår som mest annerledes i forhold til den norske språkbruken her. Følgende eksempel på Avbr er tatt fra informant B:

B11 =m= Næi de ær

B12 = jæ syns

B13 de ær en fåsjell = mellom Danmark å Nårge iværtfall,

9.3 Utelatelse (Utel)

Når det gjelder **Utel**, ser vi i tabell 5 at informant B stikker seg ut. Han har bare 2,9 % Utel, mens de andre informantene har hhv 8,0 % og 11,2 %. Informant A og informant C ligger begge innenfor standardavviket i både TAUS A+B og TAUS B alene. Det er vanskelig å komme med noen entydig forklaring på informant Bs tall her, men det er grunn til å tro at det kan henge sammen med at denne informanten også bruker usedvanlig mange ufylte pauser, noe som burde gi ham tid til å planlegge de neste setningskonstituentene bedre, og som følgelig burde bidra til å forhindre utelatelser eller forglemmelser. Følgende eksempel fra informant C viser både initial (her: subjekt) og medial (her: objekt) Utel:

C353 Di må motivere studenter f.. får å = studere nåsjk åsså.

C354 Men jore ikke,

Dette eksemplet fra informant A viser initial (her: subjekt) Utel:

A528 når =e= i tåge å på T-banen å buss å så de æ så stille,

A529 å = *tengte at alle ser på mæi*

I tabell 6 ser vi forholdet mellom initial og medial Utel samt hvordan Utel fordeler seg på ulike ordtyper.

Infor- manter	Initialt	medialt	pers.pron	form."det"	prep	annet
A	27,6	72,4	17,2	13,8	13,8	55,2
B	58,3	41,7	66,7	16,7	8,3	8,3
C	59,7	40,3	46,8	4,8	4,8	43,6
TAUS A+C gj.snitt	72,7	27,3	48,1	15,9	10,7	25,3

Tabell 6. Prosentvis fordeling av utelatelse - plassering og ordtyper

Som det går fram av tabellen, varierer ordtypen som er utelatt, veldig fra informant til informant. Under *annet* finner vi først og fremst verb, deretter konstituenten som burde ha inneholdt mer enn ett ord. Under punkt 14 kommer jeg nærmere inn på likheter og forskjeller mellom norske første-språksutelatelse og norske andrespråksutelatelse.

9.4 Syntaktisk korrigering (SyntK)

Når det gjelder Korr generelt, viser tallene at ASTA-informantene har langt flere enn de innfødte TAUS-informantene. Når det gjelder SyntK, ser vi at mens informant A, B og C har hhv 5,5 %, 4,8 % og 4,0 %, har TAUS A+B 2,0 % og TAUS B alene bare 1,6 %. Informant A har den høyeste andelen SyntK. Det er grunn til å tro at grundigheten hans gjør det naturlig for ham å rette på seg selv i løpet av produksjonsprosessen når han merker at det bærer galt av sted. Informantens bevissthetsnivå er også viktig her. Her er et par eksempler på informant As SyntK:

A205 *men =e= jæ vil si at jæ følte mæ*

A206 *at jæ begynte på nytt på Blinnærn ijen.*

A236 *Åg da begynte de masse,*

A237 *de = de va masse å jøre da.*

9.5 Ansats (Ans)

For sammenlikningens skyld inkluderer jeg her også tilfeller av Ans. Vi ser av tabell 4 at informant C skiller seg ut fra sine medinformanter så vel som fra

TAUS-informantene. Hans språk ser ut til å være preget av usikkerhet i en helt annen grad enn språket til de andre informantene. Jeg har tidligere kommentert bruken av tags, og bruken av Ans signaliserer også en slags appell til tilhøreren. Vi kan få inntrykk av at han kvier seg for å stoppe helt og gjøre en ytring endelig. Planleggingsprosessen virker på langt nær så strukturert som den kan virke hos de andre informantene.

C38 Di uroperne sjâm bor i Nepal = ær l. fåsjellie fra di s.. uroperne

C39 såm finnes i Nårge, eller.

C294 enna =e= jæ æ kke vant til å st.. lese alæine,

C295 uten å prate me noen,

C296 bare lese bøker, å.

9.6 Kort oppsummering

Ser vi på tallene i tabell 5, er det individuelt store forskjeller. Men om vi regnet ut et gjennomsnitt av A, B og Cs resultater, ville vi se at det er flest Avbr, 38,9 % (A 26,0 %, B 53,2 %, C 37,4 %). Deretter ville Utel følge med 29,0 % (A 37,7 %, B 15,2 %, C 34,1 %) og SyntK med 21,1 % (A 26,0 %, B 25,3 %, C 12,1 %). Ans ville ha et gjennomsnitt på 8,9 % (A 6,5 %, B 3,8 %, C 16,5 %) og Anak 2,1 % (A 3,9 %, B 2,5 %, C 0,0 %). Også hos TAUS-informantene er det flest Avbr, og Utel er nest største kategori. På tredjeplass følger imidlertid Ans, mens SyntK står på fjerdeplass. Som i mitt materiale er Anak også i TAUS den minste kategorien. Det er mulig at noen av de tilfellene som blir til SyntK hos ASTA-informantene, blir til Anak hos TAUS-informantene. Jeg vil komme litt tilbake til dette senere.

Når det gjelder SyntK, ser vi i denne tabellen tydeligere hvor stor andel dette dreier seg om. Mens informant A har 26,0 % og informant B 25,3 %, har informant C bare 12,1 %. Til sammenlikning har TAUS A+B 8,1 % og TAUS B alene 5,6 %. Det faktum at informant C har så mye lavere tall enn de andre ASTA-informantene, sier ingenting om hvorvidt hans strukturer er syntaktisk korrekte. Det forteller oss bare at han selv ikke har gjort forsøk på å korrigere. Han har for eksempel over dobbelt så mange inversjonsfeil som hver av de andre, og også flere feilplasserte adverbialer enn dem, men gjør som regel ikke noe forsøk på å rette disse. Som nevnt har informant A flest SyntK. Det kan være flere forklaringer på dette. Han snakker mest flytende (og med dette mener jeg her at han har færrest pauser og nølinger) av

informantene og gir seg derfor ikke den ekstra tiden til planlegging underveis som de andre.

Også når det gjelder LeksK, ligger informant A høyest (14,3). Her ligger informant B svært lavt i forhold til de andre (4,1), noe som kanskje kan tilskrives hans mange pauser og nølinger underveis i taleproduksjonen.

Følgende tabell viser korrigerings relative frekvens per 100 SMS.

Informanter	LeksK /100SMS	SyntK /100SMS	Korr /100SMS
A	14,3	5,5	19,8
B	4,1	4,8	9,0
C	11,7	4,0	15,7
TAUS A+B gj.snitt	5,2	2,0	7,2
TAUS B gj.snitt			(øst) 6,8 (vst) 6,3

Tabell 7. Korrigerings relative frekvens (per 100 SMS)

Eksemplet som følger, inneholder to LeksK, først preposisjonen *til* som forandres til *får*, og dernest verbet *ræise* som forandres til *dra*:

*C75 fårdi jæ hadde masse probleme f.. =e= til å ta får å ta trikk åsså
ræise dra til = Kringsjå.*

Det neste eksemplet viser SyntK:

B340 De = viss = du høre veldi fåsjellie = historier å = åpplevelser.

10 Nærmere redegjørelse for taleglipp

Taleglipp kan defineres som "et spontant valg av feil språklig element og korrigerings av dette ved utskifting og innsetting av et riktig element i den samme overordnede strukturen" (Hanssen 1982:3). Ved taleglipp har vi tre delprosesser i produksjonen av tale: feilvalg, oppdaging av dette og korrigerings av det. Den neste tabellen viser antall taleglipp per 100 løpende ord:

Informanter	Taleglipp /100ord
A	1,99
B	1,02
C	2,41
TAUS A+B gj.snitt	0,89

Tabell 8. Taleglipp per 100 ord

Vi ser at informant C har flest taleglipp. Det er også han som totalt sett gir sterkeste inntrykk av usikkerhet når det gjelder språklige valg. I den neste tabellen ser vi hvordan taleglippene fordeler seg på ordklasser. Her har jeg tatt utgangspunkt i de ordklassene hvor det på norsk blant informantene i TAUS forekommer flest taleglipp (Hanssen 1982:23f).

Informanter	verb	adverb	substantiv	øvrige ordklasser
A	33,3	13,9	22,2	30,6
B	27,0	8,1	10,8	54,1
C	25,3	10,3	13,8	50,6
TAUS A+B gj.snitt	27,2	21,7	22,4	28,6

Tabell 9. Taleglipp fordelt på ordklasser i prosent

Som vi ser, er verb den ordklassen som har flest taleglipp. Av ASTA-informantene er det informant A som har flest taleglipp i verb. 33 % av glippene hans er i denne ordklassen, mens informant B og informant C har hhv 27,0 % og 25,3 %. Dette gjelder altså de glippene hvor informantene selv registrerer feilene og velger å korrigere.

Den nest største taleglippkategorien er substantiv. Igjen er det informant A som har flest glipp, 22,2 %. Informant B har bare omkring halvparten så mange, mens informant C har 13,8 %. I denne kategorien er det bare informant A som ligger i nærheten av TAUS-resultatet, noe jeg vil komme tilbake til.

Den tredje største gruppen av taleglipp gjelder adverb. Nok en gang har informant A det høyeste tallet, 13,9 %. Her er det imidlertid ingen av de utenlandske informantene som kommer i nærheten av TAUS-resultatet. I det følgende vil jeg gi ett eksempel på taleglipp i verb, ett på taleglipp i substantiv og ett på taleglipp i adverb:

A46 =e= jæ hadde

A47 =e= jæ måtte lese ganske mie på nåsjk,

B88 De æ ikke de samme å å sitte på en fårelesing = på en nåsjkkusj

A58 så = så = ær jæi litt fårnøyd, veldi fårnøyd.

Kategorien *øvrige ordklasser* i tabellen dekker alt unntatt de tre ovennevnte ordklassene. Den største gruppen er skifte av pronomer (f eks fra *du* til *man* eller fra *jeg/vi* til *det*) og SyntK som følge av at informanten selv merker en inversjonsfeil. Vi kan med andre ord si at den dekker taleglipp som er typiske for utlendingers språk.

11 Inversjonsfeil og feilplassert adverbial

I det følgende vil jeg redegjøre videre for trekk som faller utenfor TAUS-analysen. Andrespråksfeil hos innlærere som befinner seg på et mellom-språksnivå, er blant annet rent grammatiske feil som har sitt utspring i at innlærerne ikke behersker målspråkets grammatikkregler til fulle ennå. En regel er kanskje ikke helt innlært, eller den er innlært og senere overgeneralisert. I følgende tabell ser vi andelen av inversjonsfeil og feilplassert adverbial hos informantene. Disse andrespråksfeiltypene er blant de mest iøynefallende hos innlærerne.

Informanter	inversjonsfeil	feilplassert adverbial
A	17,3	4,1
B	18,0	3,0
C	17,6	2,2

Tabell 10. Inversjonsfeil og feilplassert adverbial per 100 Fe (I denne tabellen er også Ans, inversjonsfeil og feilplassert adverbial telt med under totalt antall Fe.)

Som vi ser, ligger informantene veldig likt når vi setter antall inversjonsfeil opp mot totalt antall Fe. Nærmere en femdel av alle feil informantene gjør, er inversjonsfeil. Informant C har (i absolutte tall) over dobbelt så mange inversjonsfeil som de andre informantene, jf Resultatskjema (i Appendiks), men han har også dobbelt så mange feilkonstruerte MS totalt, så prosentvis ligger han likt med de andre når det gjelder inversjonsfeil.

Jeg satte ved starten av undersøkelsen spørsmålstegn ved hvorvidt slikt som inversjonsfeil eller feilplassert adverbial påvirker tellingen av MS eller andre Fe (av den typen som ble undersøkt i TAUS). Det er mulig at dette kan forekomme under visse omstendigheter, men i mitt materiale er det ingenting som tyder på en slik påvirkning.

Informant A har flest feilplasserte adverbialer. Mens han har 4,1 per 100 Fe, har f eks informant C bare 2,2. Dette kan ha sammenheng med at informant A har færre MS totalt enn de andre og følgelig flere ord i MSet i gjennomsnitt. Jo lengre et MS er, jo vanskeligere blir det for en innlærer å få alle konstituentene på riktig plass. Tallene hos alle informantene kan tyde på at vi har en sammenheng her (jf Resultatskjema). Tarone (1988:16f) omtaler dette som *kapasitetsbetinget variasjon*.

12 Gjentakelser og pauser

En type gjentakelser kan høres ut som stamming. Denne typen kan ha noen fellestrekk med fylte pauser, i og med at lyd produseres uten at noe formidles. Det vil si, det som formidles, er at taleren er usikker på hvor veien går videre gjennom taleproduksjonsprosessen. Denne tabellen viser tellingen av gjentakelser av stammetypen.

Informanter	Gjen- takelser /100 SMS
A	4,7
B	16,0
C	3,1

Tabell 11. Gjentakelser (av stammetypen) per 100 SMS

Vi ser at informant A og informant C ikke ligger så langt fra hverandre. De har hhv 4,7 og 3,1 gjentakelser per 100 SMS. Informant B, derimot, har hele 16,0. I absolutte tall har han 66 gjentakelser av denne typen i løpet av 3615 ord, mens de to andre begge har 17. Dette er helt i tråd med resultatene av pausetellingene (jf Resultatskjema).

B105 Jæi klare ikke å = å = å konsentrere mæi

B236 å =e= de de de = systeme ær ganske = anneledes på en måte.

Tabell 12 viser informantenes fordeling av fylte og ufylte pauser:

Informanter	fylte pauser	ufylte pauser
A	31,4	29,2
B	25,4	93,0
C	29,7	29,2

Tabell 12. Pauser per 100 SMS

Når det gjelder de fylte pausene, ser vi at informantene ligger ganske likt. I tellingen av ufylte pauser ligger informant A og informant C helt likt, mens informant B har svært iøynefallende tall her. Han er oppe i 93,0 ufylte pauser per 100 SMS, hvilket vil si at han har en ufylt pause i nær sagt alle sine SMS. Som tidligere nevnt, er det grunn til å tro at hans lave antall Utel og LeksK henger sammen med nettopp dette. Han nøler og tar pauser stadig vekk og får på den måten bedre kontroll over det språklige produktet:

B200 å = jæ skulle = bejynner å = å få nye venner å sånn.

13 TAUS-resultater og ASTA-resultater - likheter og forskjeller

Nå vil jeg gå over til å sammenlikne og kommentere forholdet mellom TAUS-resultatene og ASTA-resultatene. Tabell 1, som viser MS-typenes relative frekvens, viser stor diskrepans mellom TAUS og ASTA når det gjelder TMS og IMS. Når det gjelder bruken av S, ligger mine informanter nær TAUS-informantene, mens tellingen av SF igjen viser til dels store forskjeller mellom dem. TAUS har 9,9 %, mens mine informanter har fra 9,9 til 23,7 %. Bare informant A ligger parallelt med TAUS-tallene på 9,9 %. Til gjengjeld hadde den samme informant ca 10 % flere S enn sine medinformanter. De andre har som nevnt langt flere nølinger, pauser og gjentakelser enn ham, og også dobbelt så mange SF. Resultatet til informant A støtter i dette henseende hypotesen om at jo mer avansert andrespråksbrukeren er, jo mer likner oppbyggingen av språket hans et norsk gjennomsnitt.

Ser vi så på tabell 3, finner vi tallene for den relative frekvens av talemålsfeil og ulike typer feilkonstruerte MS. Mens TAUS-informantene har 20,9 FeS per 100 S, har andrespråksinformantene fra 20,4 til 31,8. Informant A ligger igjen nærmest opp til den norske målingen med sine 20,4. Tendensen er den samme hvis vi ser på FeSF/100 SF.

I tabell 4 ser vi talemålsfeiltypenes relative frekvens per 100 SMS. Som vi ser, ligger informant A nærmest TAUS-resultatene når det gjelder Anak, Ans og Utel, og dermed er det nok en gang han som ligger nærmest målspråksbrukerne. Når det gjelder kategoriene Avbr og SyntK, er bildet et annet. Informant A har bare halvparten så mange Avbr (5,5) som TAUS (11,6). Her er det verdt å merke seg at både informant B (med 10,2 Avbr/100 SMS) og informant C (med 12,3 Avbr/100 SMS) ligger nær opp til de norske resultatene. Informant As resultater i kategorien SyntK ser ut til å følge argumentasjonen i kategorien Avbr. Her har han 5,5/100 SMS, mens TAUS A+B har 2,0 og TAUS B alene er nede i 1,6. (Det er imidlertid klare individuelle forskjeller også i TAUS-materialet her.) Som det går fram av tabell 4, har også de to andre ASTA-informantene dobbelt så høye tall som TAUS-materialet viser. Muligens er andrespråksinformantene i det hele tatt mer konsentrert om å produsere såkalt riktig språk enn hva tilfellet er for de innfødte språkbrukerne.

Tabell 7 viser korrigeringenens relative frekvens per 100 SMS. Også her ser vi til dels markerte forskjeller mellom TAUS og ASTA. ASTA-informantene har fra 9,0 til 19,8 Korr/100 SMS, noe som ville gi et gjennomsnitt på 14,8 Korr/100 SMS, og det er drøyt det dobbelte av det TAUS A+B har. Ser vi på SyntK, finner vi at det er informant C som har det laveste tallet (4,0 SyntK/100 SMS), og derfor det som ligger nærmest TAUS-informantenes tall. Dette kan muligens i noen grad tilskrives informant Cs manglende evne til å merke egne feil, både andrespråksfeil og talemålsfeil. Jeg minner om at tallet ikke sier noe om hvor mange eller hva slags feil av begge disse typene informant faktisk gjør, det forteller utelukkende om andel Korr av produsert tale.

De sistnevnte tallene støtter ikke hypotesen at andrespråksbrukeren gjør stadig flere "norske" feil etter som han nærmer seg målspråket. Det er nærliggende å tro at dette skyldes det enkle faktum at mine andrespråksinformanter er utlendinger, og at utlendinger rett og slett har behov for å foreta flere SyntK enn norske norsktalende. Ved nærstudium av intervjuene kommer det klart fram at ikke alle Korr er på sin plass. I en del av tilfellene har informantene produsert et riktig element i utgangspunktet, men de blir usikre på graden av riktighet, og i sin vakling velger de så en annen form.

Når det gjelder tabell 6 om fordeling av Utel, har jeg prøvd å se på to ulike faktorer, hvor i MS det forekommer Utel og hva det er som er utelatt. Her ser

vi til dels svært store forskjeller mellom TAUS-resultatene og ASTA-resultatene. TAUS A+C viser om lag tre firedeler initial Utel og en firedel medial Utel. Informant A, som ellers er den andrespråksinformanten som jevnt over har ligget nærmest TAUS-resultatene, har diametralt motsatte resultater: omtrent en firedel initial Utel og tre firedeler medial Utel. De øvrige andrespråksinformantene har begge hhv omkring 60% initial Utel og 40% medial Utel.

Den store diskrepansen mellom TAUS-informantene og andrespråksinformantene kan komme av at de norske informantene kan tillate seg å utelate ord fordi de har full kontroll over språket. Andrespråksinformantene, derimot, har *ikke* full kontroll over språket, og kanskje nettopp derfor utelater de ord der hvor kontrollen av en eller annen grunn svikter. Med andre ord: De norskspråklige informantene foretar Utel *i tråd med* norske regler, mens andrespråksinformantenes Utel ofte er *brudd på* norske regler. Det er bare i den grad ASTA-informantene *bryter* med norske regler for Utel, at en kan se at de *ikke* behersker dem fullt ut.

14 Selvrapportering om eget språk

Den gjennomgangen jeg nå har foretatt, gjelder først og fremst informantens talemålsfeil slik de foreligger i de transkriberte tekstene av intervjuene deres. Bare i liten grad har jeg gått nærmere inn på andrespråksfeil som foreligger i de samme tekstene. Jeg har pekt på felles tendenser så vel som særtrekk ved den enkelte informants muntlige språk. I spørreskjemaet som jeg nevnte innledningsvis, spurte jeg informantene bl a hvordan de selv syntes de kommuniserte på norsk, sammenliknet med hvordan de oppfattet at innfødte nordmenn kommuniserte. Jeg spurte dessuten om de følte at de tok mange pauser, avbrøt setninger, utelot spesielle ting eller gjorde f eks inversjonsfeil. Av informantens kommentarer på spørreskjemaet går det tydelig fram at det i første rekke er egne *andrespråksfeil* de har kommentert. Alle informantene ga fylldige svar, og det var interessant å se hvordan de vurderte egen produksjon. Det er selvsagt viktig å huske på at selvrapportering gjerne er lite å stole på når det gjelder eget språk. Derfor vil jeg kort si litt om et par av svarene og sammenlikne dem med den faktiske språkbruken.

Informant A trekker fram det faktum at han bruker noe "engelske 'terminologies'/fagspråk" ettersom han ikke er sikker på om det finnes tilsvarende uttrykk på norsk. Denne blandingen av to språk eller koder innenfor en og samme diskurs kalles *kodeveksling*. Diskursen beholder

helheten og sammenhengen til tross for skiftet av kode. Kodeveksling kan forekomme innenfor en og samme setning eller ved setningsgrenser. (For nærmere beskrivelse av kodeveksling, se f eks Carol Myers-Scotton: *Social Motivations for Codeswitching. Evidence from Africa.*) Informant A har da også flere tilfeller av kodeveksling enn de andre informantene, nemlig 4,1 forekomster per 100 SMS. De andre har hhv 1,2 og 3,1. (I absolutte tall har imidlertid informant C to flere, jf Resultatskjema.) Nå viser det seg at informant A når han kodeveksler, ofte gjentar på norsk det han først sier på engelsk. Dette tyder da *ikke* på at han skifter språk eller kode fordi han er i tvil om det finnes tilsvarende norske uttrykk, men snarere at han med letthet sjonglerer med språkene og av og til ender opp med først å velge et uttrykk som tilhører det andre språket. Kodeveksling blir i en slik sammenheng ikke å anse som noe handicap, men mer som en variasjon i hverdagspråket hans. I det følgende eksemplet er kodevekslingen understreket:

A244 fårbedre situasjon få Foreign students, få utenlansstudenter.

Informant B oppfatter det slik at han tenker på norsk når han bruker språket, "selv om jeg er klar over at jeg må konsentrerer meg for å ikke gjøre gramatiske feil". Informantens uttalelser om utelatelser fra språket er interessante:

Jeg tror at de forskellerne har ikke noe å gjøre å utelate spesielle ordklasser eller ordtyper fra talen min, fordi feedbacken er at norsken min høres norsk ut og ikke norsk oversatt fra spansk.

Han går altså automatisk ut fra at innfødte talere av språket ikke foretar Utel, mens TAUS-materialet viser at TAUS A+B hadde 7,5 Utel per 100 SMS og gruppe B alene (informantens egen aldersgruppe) hadde 11,0. Ser vi på tabell 4, går det imidlertid tydelig fram at nettopp informant B har klart færre Utel enn noen av de andre, bare 2,9 per 100 SMS. Og i tabell 6 ser vi at per 100 Fe har informant B kun 15,2 Utel. Alt dette tyder på at det inntrykket han har av sitt eget språk med hensyn til Utel, er riktig, og at det er hans oppfatning av nordmenns språk, som ikke stemmer.

Når det gjelder Avbr, har informant B følgende kommentar:

Jeg aldri avbryter setninger mens jeg snakker norsk fordi jeg klarer å

tenke på norsk mens jeg snakker.

Igjen ser vi, slik tilfellet var angående Utel, at informanten har et ufullstendig bilde av hva som kjennetegner talespråk generelt. I Eskil Hanssens *Avbrutte setninger i talemål* (1983:1) leser vi: "Avbrutte eller ufullførte setninger er den vanligste syntaktiske uregelmessighet eller "feil" i alminnelig, spontan tale." Og tabell 4 viser at informant B har 10,2 Avbr per 100 SMS. Ser vi videre på tabell 5, finner vi at informanten har 53,2 Avbr per 100 Fe, langt mer enn sine medinformanter.

B265 De æ bare

*B266 hær i Nårge så ær de bare e.. en eksamen, ikke sant, i løpe a = a
ett år,*

B441 å = å = de g.. ja, man klare de.

Det er faktisk avbrudd informant B relativt sett har mest av. Det at han aldri avbryter en setning mens han snakker norsk, medfører altså ikke riktighet.

Informant C sier om sitt eget talespråk at han tror han gjør flere pauser enn det som ville være naturlig for målspråksbrukere. Det er riktig at denne informanten bruker svært mange ulike fylte pauser, og han har omtrent like mange ufylte som fylte pauser. Følgende eksempel inneholder hele tre fylte samt en ufylt pause:

*C187 =m= =e= *Men = så =e= jæi fikk et tre i fø.. trinn en,*

En annen ting han bemerker, er at han "avbryter setninger for å begynne på nytt":

Noen ganger når jeg begynner å lage en setning, da husker jeg, "nei, det er feil måte å lage på", så prøver jeg å lage den samme setningen på nytt for å formiddle mitt budskap, på en måte, i en bedre form.

Dersom vi nok en gang jamfører dette med resultatene som framgår av tabell 4, ser vi at informant C har flere Avbr enn de andre informantene. Han har 12,3 per 100 SMS, mens de andre har hhv 5,5 og 10,2. Dette er godt innenfor standardavviket i TAUS, men informant C har flere Avbr enn sine utenlandske

medinformanter.

Videre uttaler informant C i spørreskjemaet at han ikke tror han utelater noe i setninger. Tabell 4 forteller oss imidlertid at han faktisk har flest Utel av mine informanter, 11,2 per 100 SMS. Hans egen aldersgruppe i TAUS har 11,0 Utel per 100 SMS. Følgende viser ett eksempel på initial Utel og ett på medial Utel:

C232 Prate åfte engelsk.

C278 så løser vi i klass.

Informant C oppfører seg med andre ord med hensyn til antall Utel omtrent slik som norske målspråksbrukere på hans egen alder gjør.⁴ Vi får det samme inntrykket her som hos informant B, at han tror at målspråksbrukere ikke gjør talemålsfeil av denne typen i det hele tatt. Virkeligheten er imidlertid en annen, og i akkurat dette tilfellet ligger informant C temmelig nær den norske virkeligheten.

15 Påvirkning fra norske språkmiljøer

Alle informantene i ASTA-studien viste klare tegn på påvirkning fra norske språkmiljøer. Dette viste seg tydelig i *leksikonet*. Spesielt var det høy frekvens av uttrykk som *sjempefint* (A9) og *sjikkeli overrasket* (A43). Jeg fant også eksempler på at enkeltord har blitt innlært i den formen som de oftest høres i, og at tilpasning innenfor setningen ikke alltid finner sted. I sin beskrivelse av forskjeller mellom studieforholdene i Nepal og Norge kommer informant C med følgende ytring:

C262 Vi har ikke lesesalen i Nepal.

Det interessante i denne uttalelsen er bruken av bestemt form i objektet. Informant A gjør noe liknende:

*A395 Åg =e= s.. vi hadde en seperat the buddy system, fadderårdningen
få utenlansstudenter,*

Han bruker det faste uttrykket i en kodeveksling. Fordi han introduserer noe nytt, bruker han ganske riktig ubestemt artikkel og ubestemt form av

⁴ Tabell 6 viser imidlertid at han ikke alltid utelater det samme som målspråksbrukere gjør.

adjektivet, men så kodeveksler han substantivet i bestemt form (her understreket), antakelig fordi det er slik han kjenner ordet *fadderårdningen* på norsk. Rett etter kodevekslingen gjentar han da også uttrykket, denne gangen i norsk språkdrakt.

Hos informant B finner det også sted en klar påvirkning på *syntaksplanet*. Allerede første gang jeg så filmen *Vinterlandet*, slo det meg at denne informanten hadde uttrykksformer som lå langt fra det som er vanlig hos andrespråksinnlæreren, men derimot falt helt sammen med en mer "folkelig" og uformell uttryksmåte hos førstespråksbrukeren. Det dreier seg om 1) bruken av *åsså* som infinitivsmerke, 2) forfeltplassert *at* som hovedsetningsstarter og framfor alt om 3) *dem* i subjektsform (eller sammenfallende form i subjekt og objekt tredje person flertall, om man vil).

B66 = de tok tid før jæi bejynte åsså = å klare = på = på fakultete,

I dette eksemplet bruker informant B uten å nøle *åsså* som infinitivsmerke. Imidlertid må han sette inn ufulle pauser for å planlegge den videre talen, og i denne forbindelsen korrigerer han *åsså* til *å*, en tilsynelatende LeksK som ikke har noen syntaktisk innvirkning på den videre taleproduksjonen. Informantens språk for øvrig sier meg at det ikke er noen grunn til at han skulle velge å sette inn et adverbial (også) her. Det er derfor nærliggende å tro at han bruker *åsså* slik en del norske førstespråksbrukere gjør, det vil si som en slags utjamning mellom *og* og *å* (se f eks Endresen 1995). Informanten anvender ellers i de aller fleste situasjoner der skriftspråksnormen forlanger infinitivsmerke (*å*), nettopp dette. Ikke desto mindre er det mulig at hans bruk i B66 kan være et varsel om at uttrykksmåten hans forandrer seg i retning av en friere talemålsvariant. Ettersom min undersøkelse ikke er longitudinell, kan jeg ikke dokumentere dette.

Den samme informanten har også et par tilfeller av forfeltplassert *at* som hovedsetningsinnleder:

*B203 at =e= at iallfall jæi kåmme fra et veldi sånn latinsk miljø, ikke s
ant,*

B703 men =e= at de ær ikke no gaarn me me dæi pesjonli,

Dette kan minne om talen til et overivrig barn, et menneske som nesten ikke kan vente til det får ordet. I vår situasjon dreier det seg om intervjugenren, og informanten har i de sekvensene hvor disse ytringene forekommer, allerede snakket sammenhengende en god stund. Likevel mener jeg det kan ses som en måte å gripe eller beholde ordet på. Informanten er kanskje redd for at intervjueren skal gå inn og avbryte ham, noe som har skjedd flere ganger tidligere i intervjuet mens informanten har vært midt i en tilsynelatende logisk og flytende sekvens. Han velger derfor en slags opptakt, en måte å komme i gang eller komme videre på uten faktisk å si det underforståtte "Det jeg vil si, er ---". Uttrykksformen får en sammenbindende funksjon.

Om bruken av *dem* i subjektsform har mye vært sagt og skrevet i de senere årene. *Dem* i subjektsform har bred støtte i talemålet i standard østnorsk. Noen oppfatter det som en slags sosial markør (se f eks Vinje 1987). Jeg vil her bare konstatere at informant B også på dette feltet produserer språk som ligger nærmere førstespråksbrukeres språk enn det hans medinformanter gjør. Han har såpass mange forekomster av *dem* i subjektsform at språket hans bærer preg av det. I løpet av 3615 ord bruker han ikke *de* i subjektsform av personlig pronomen en eneste gang.

B81 *å = dem snakker =e= nåsjk til dæi på en =e= en måte*

B569 *Så = dem æ hærlic.*

B699 *dem må = ta inisiativ hele tia.*

Jeg tar med et eksempel på bruk i leddsetning også:

B635 *fårdi du fåsjtår ikke vorfår = dem = åppføre sæi på = den måte*

Til slutt vil jeg nevne informant Bs bruk av *upersonlig framstilling*. Ytringen forekommer etter spørsmål (her understreket) om hvordan han takler perioder med ensomhet.

B393 *har de vært noen =e= perioder*

B394 *vor du følte at du va veldi = alene, veldi ensåm?*

B395

B396 *Å, ja.*

B397

B398 Vordan har de vært?

B399

B400 *Ja, de de ær litt opp å ned.*

B401 *Men =e= ja, så da ringer man jem.*

Som vi ser i B401, velger han det ubestemte pronomenet *man*, til tross for at det helt klart er spesifikt seg selv han snakker om. Det er mulig at han velger dette subjektet for å distansere seg litt fra det personlige han snakker om, og at han på denne måten avdramatiserer problemet noe. Til sist er det selvfølgelig mulig at han rett og slett mener dette er måten en nordmann ville ha uttrykt seg på. Det er imidlertid et faktum at norske målspråksbrukere ofte bruker *man* eller *en* "i forbindelser der personlig pronomener ville gitt et ledigere og muntligere språk" (Vinje 1987:91). *Man* blir mer upersonlig og anonymt, og det menneskelige aspektet tilsløres i noen grad. Antakelig grunner valget av *man* som subjekt i denne sammenhengen nettopp i dette.

16 Konklusjon

Resultatene av ASTA-undersøkelsen viser at for alle de tre informantene er det slik at jo større norskspråklig kompetanse de har (basert på en helhetlig vurdering av mellomspråket deres), og jo færre typiske andrespråksfeil de gjør, desto flere norske syntaktiske konstruksjonsfeil tar de opp i talemålet sitt. Det dreier seg i første rekke om Avbr, Utel, Anak og SyntK - talemålsfeil som de ikke kunne ha gjort på tidligere stadier. Når informantene unngår å bruke et språklig trekk, vil konsekvensen automatisk være at de produserer færre feil i dette språklige trekket. Språkbrukere må ha bevisst eller ubevisst kjennskap til et (riktig eller feil utført) språktrekk for å kunne unngå det og også for å kunne anvende det. (Howard Kleinmann. 1977. *Avoidance behavior in adult second language acquisition*)

Informantene i ASTA-undersøkelsen er for få til at en kan danne seg noe entydig bilde. Det er viktig å huske at jeg kun har sett på tre informanter, og at jeg bare har sett dem på ett tidspunkt. Kan hende ville bildet selv med et stort antall informanter fremdeles være preget av de enkeltportrettene det ville inkludere. Jeg fant imidlertid mange interessante trekk underveis i arbeidet. Ett av dem er at noe av det vi gjerne oppfatter som typiske andrespråksfeil, også viser seg å være vanlig hos norske talemålsbrukere. Et eksempel på dette er Utel av formelt *det* (jf 9.3 og tabell 6). Et annet trekk som peker seg ut, er

at nettopp ved å gjøre flere syntaktiske konstruksjonsfeil av de ovennevnte typene, blir andrespråksbrukerne mer lik innfødte språkbrukere. Språket deres blir altså mer likt innfødte taleres språk når de produserer flere talemålsfeil av typen Avbr og Utel, istedenfor at det virker mer fremmed, slik en kanskje kunne tenkt seg. Hypotesen som ble framsatt i utgangspunktet, støttes altså i de fleste henseender.

BIBLIOGRAFI

- Boomer, D.S. 1965. Hesitation and grammatical encoding. I: *Language and Speech* 8: 148-158
- Endresen, Rolf Theil. 1995. Norwegian *og* and *å* - a Cognitive View. I: *Nordic Journal of Linguistics* 18: 201-218
- Fossestøl, Bernt. 1983. *Bindingsverket i tekster*. Oslo
- Gleason, Jean Berko and Nan Bernstein Ratner (eds). 1993. *Psycholinguistics*. Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- Hanssen, Eskil, Ernst Håkon Jahr, Olaug Rekdal og Geirr Wiggen. 1986. *L-fonema i Oslo bymål**. *Ordforrådet i et talemålsmateriale. Utelatelse av setningsledd. Snakkes språket av grupper eller av personer?* Talemålsundersøkelsen i Oslo (TAUS). Skrift nr 1-4. Oslo
- Hanssen, Eskil, Thomas Hoel, Ernst Håkon Jahr, Olaug Rekdal og Geirr Wiggen. 1978. *OSLOMÅL. Prosjektbeskrivelse og syntaktisk analyse av oslomål med henblikk på sosiale skilnader*. Talemålsundersøkelsen i Oslo (TAUS). Skrift nr 6. Hovedrapport. Oslo
- Hanssen, Eskil. 1982. *Taleglipp*. Talemålsundersøkelsen i Oslo (TAUS). Skrift nr 7. Oslo
- Hanssen, Eskil. 1983. *Avbrutte setninger i talemål*. Talemålsundersøkelsen i Oslo (TAUS). Skrift nr 10. Oslo
- Jahr, Ernst Håkon. 1979. Er det sånn jeg snakker? I: Kleiven, Jo (red). *Språk og samfunn*. Oslo
- Kleinmann, H.H. 1977. Avoidance behavior in adult second language acquisition. I: *Language Learning* 27,1: 93-107
- Lakoff, Robin. 1975. *Language and Woman's Place*. New York
- McGhie, Marit Ruud. 1997. *Andrespråkstalemål - en komparativ studie. Syntaktiske konstruksjonsfeil i talemål hos avanserte andrespråksbrukere. En sammenlikning med TAUS-materialets resultater*. Hovedoppgave, Universitetet i Oslo
- McLaughlin, Barry. 1987. *Theories of Second-Language Learning*. London/New York/Melbourne/Auckland
- Myers-Scotton, Carol. 1993. *Social Motivations for Codeswitching. Evidence from Africa*. Oxford
- Richards, J.C. 1971. Error Analysis and Second Language Strategies. I: *Language Sciences* 17: 12-22

Sato, Charlene J. 1990. *The syntax of conversation in Interlanguage Development*. Tübingen, Narr

Schachter, J. and M. Celce-Murcia. 1977. Some reservations concerning error analyses. I: *TESOL Quarterly* 11: 441-451

Tarone, Elaine. 1988. *Variation in Interlanguage*. London/Baltimore/ Melbourne/Auckland

Viberg, Åke. 1987. *Vägen til ett nytt språk 1*. Stockholm

Vinje, Finn-Erik. 1987. *Moderne norsk*. Råd og regler for praktisk språkbruk. 4. utg. Oslo - Bergen - Stavanger - Tromsø

APPENDIKS

Resultatskjema

Resultatskjema, absolutte tall for informantene A, B og C

3615 ord (inkl fylte pauser) hos hver informant

	A	B	C
Antall MS	406	463	590
Antall ord i MS (gjennomsnittlig)	8,90	7,80	6,12
Feilkonstruerte MS	72	76	152
Antall S	323	322	415
Feilkonstruerte S	66	72	132
Antall SF	40	91	140
Feilkonstruerte SF	6	4	20
Anak	3	2	0
Avbr	20	42	68
Utel	29	12	62
SyntK	20	20	22
LeksK	52	17	65
Ans (<i>feil</i> , men riktig MS)	5	3	30
IMS	35	50	34
TMS	8	0	1
Inversjonsfeil	17	18	40
Feilplassert adverbial	4	3	5
Kodeveksling	15	5	17
Spesielle uttrykk som gjentas ofte	30	26	181
Gjentakelser av stammetypen	17	66	17
Pauser, fylte og ufylte	220 (114s 106u)	489 (105s 384u)	327 (165s 162u)